

Zapomeňte na presumpci nevinny

 litterate.cz/zapomente-na-presumpci-neviny

Jana Kunšteková

15 srpna, 2023

Karin Kneisslová, bývalá rakouská ministryně zahraničí v první Kurzově vládě (2017 – 2019), dáma tak vzdělaná, že by jí dnešní nejen rakouští politici nerozuměli, napsala pojednání o hroucení právních základů dnešních „demokratických“ států. Má co říct i nám. Svou úvahu nazvala „Současná politická spravedlnost a její příčiny“. Předkládám v plném znění:

„Ať už Donald Trump v USA, pákistánský exprezident Imran Khan nebo probíhající válka proti terorismu – všichni mají jedno společné: princip presumpce nevinny se rozpouští.

Během několika dní byli dva bývalí prezidenti postaveni před soud. Imran Khan byl v Pákistánu bez vyslechnutí svědků odsouzen ke třem letům vězení za prodej darů během svého funkčního období v letech 2018–2022. Má také zakázáno ucházet se o politické funkce v jaderném státě Pákistán, který má přes 230 milionů obyvatel. Tím pádem nebude moci kandidovat v nadcházejících podzimních volbách. Organizace pro lidská práva hovoří o „lawfare“. Jedná se o spojení anglických slov „warfare“ (válčení) a „law“, právo.

Den před Khanem čelil bývalý americký prezident Donald Trump novým, tvrdým obviněním u washingtonského soudu. Byl obviněn z trestných činů souvisejících s útokem na Kapitol na začátku roku 2021, které prý hraničily s teroristickými činy. To zahrnuje i obvinění ze spiknutí. Člověk se diví, proč trvalo téměř tři roky, než bylo vzneseno obvinění. Trump, prozatím nadějný republikánský kandidát, by se mohl v případě odsouzení odvolat a pak v listopadu 2024 definitivně vyhrát. V každém případě je starý politický mazák stále pln bojovného ducha. Předčasné odsouzení oblíbeného nepřítele redaktorů neprobíhá jen ze strany médií, ale i na politické úrovni, jak ukazují výroky předních představitelů Demokratů. Trump

a jeho příznivci používají termín „vyzbrojení spravedlnosti“, tedy použití soudnictví jako zbraně. To jde daleko za slovo instrumentalizace.

V případě Juliana Assange, který po letech na londýnské ambasádě Ekvádoru čeká na případné vydání do Spojených států v britské přísně střežené věznici, hovoří zvláštní zpravodaj OSN pro mučení jednoznačně jako o mučení. Touha po odsouzení tohoto novináře, který odhalil válečné zločiny USA, je obrovská. Zavedení redaktoři ho neobhajují. Austrálie se teprve nyní začíná zasazovat o svého občana, ale USA blokují jakýkoli konzulární zásah. Z pohledu USA se novinář dopustil velezrady, což je naprosto absurdní obvinění.

V mnoha západních společnostech jsme již dávno opustili pole racionality. Iracionalita se šíří tak masivně, že otázka proč je nesmyslná. Zažila jsem na vlastní kůži. Logické argumenty už nikoho nepřesvědčí, takzvanou severozápadní atmosférou se šíří totalitní táborová mentalita.

V těchto třech prominentních případech je jedna věc jasná: Na rozdíl od toho, co bylo definováno v Magna Charta z roku 1215, v roce 2023 už člověk není považován za „nevinného, dokud se neprokáže jeho vina“. Pojem presumpce nevinny je teoreticky ukotven jako základní zásada trestního práva procesního. Byli to angličtí šlechtici, kteří tento a mnohé další zásady vyjednali s králem v boji o moc. Tento dokument „velkého dopisu“, který byl vytvořen v nikterak temném, ale spíše kosmopolitním středověku, položil mnoho základů pro pozdější ústavy a základní práva, od francouzské revoluce až po velké deklarace a úmluvy o lidských právech OSN.

Se začátkem války proti terorismu, kterou tehdejší americký prezident George W. Bush ve stínu útoků z 11. září 2001 vyhlásil, byla tato trestněprávní zásada presumpce nevinny systematicky postavena na hlavu. Status válečného zajatce chráněného mezinárodním právem byl navíc nahrazen americkým termínem „nepřátelský bojovník“. Ten již nemá žádná práva.

Trestní tábor Guantánamo se stal symbolem této americké politiky ničení trestního práva. Za více než dvě desetiletí nebyla žádná americká vláda schopna tento tábor uzavřít, postavit svévolně zadržované lidi před soud a v případě osvobození zaplatit odškodné za roky mučení a věznění.

Je možná ironií, že do této zcela nezákonné praxe jsou nyní stále více zahrnuty i samotné USA. Nebezpečné je, že soudnictví jako samostatná moc nedokáže vyvážit výkonnou moc, tedy vládu a správu, a zákonodárnou moc, tedy sjezdy stran či parlament. Tato politizace soudního řízení, kterou jsou údajně političtí oponenti morálně a vzhledem k nesmírným soudním poplatkům i finančně zničeni, není specifikem pouze USA.

Ve Francii byl bývalý premiér Dominique de Villepin stíhán za prezidenta Nicolase Sarkozyho kvůli pochybnému obchodu se zbraněmi s Pákistánem, s jedním z Khanových předchůdců. Sarkozy sám byl později odsouzen za náklady na volební kampaň. V Rakousku byl bývalý vicekancléř Heinz Christian Strache nakonec v několika procesech zproštěn viny, ale byl finančně zruinován.

Základy ústavního státu, jak jej jako ideál pojal francouzský právní filozof Charles de Montesquieu ve svém zásadním díle „Duch zákonů“, byly opět hluboce otřeseny. Proces proti Khanovi by mohl vést k vážným nepokojům v Pákistánu, protože charismatický Khan se těší velké popularitě. Z „blízkosti k Rusku“ ho obviňují i ti, kteří si myslí, že jsou na „správné straně dějin“. Je dobře známo, že toto – blízkost k Rusku – je vražedný argument pro ukončení jakékoli politické kariéry v naší době. S Trumpem je situace podobná, i když všechna obvinění o „spojení s Ruskem“ byla mezitím vyvrácena.

Proces s Trumpem je výbušný, protože každé svědectví u soudu se stává oznámením předvolební kampaně. Trump by z tohoto procesu mohl vyjít silnější v první instanci, ať už bude odsouzen nebo uznán vinným. Následné vnitřní společenské otřesy by se pro americký systém mohly stát totálním utrpením. Právní stát už je tak jako tak

mimo. V minulosti byla vždy otázka, kdo si může dovolit nejlepšího právníka, ale nyní se struktura norem, kterou naše společnosti vyvíjely téměř tisíciletí, hroutí. Společnost stojí a padá se svými právními základy.

